

КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФРАНЦІЇ У ГЛОБАЛЬНОМУ КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

© 2016 ЗВІРГЗДЕ К. І.

УДК 339.54(44)

Звіргзде К. І. Ключові тенденції розвитку зовнішньоторговельної діяльності Франції у глобальному конкурентному середовищі

Метою статті є аналіз характеру та сучасних тенденцій зовнішньоторговельної діяльності Франції. У процесі еволюційного розвитку економіки Франції зміст, структура та напрями її зовнішньоторговельної стратегії зазнавали постійних модифікацій і трансформацій, обумовлених необхідністю підтримування оптимальних пропорцій між матеріальними, грошовими і трудовими ресурсами, виробництвом і споживанням, товарною масою і купівельною спроможністю населення, а також надходженнями і платежами у розрахунках з іншими країнами. Стаття присвячена комплексному аналізу прогресивних структурних трансформацій в економічній системі Франції в останні десятиліття, які спричинили фундаментальні зрушення в її зовнішньоторговельних операціях як з погляду вартісних масштабів експортно-імпорتنих трансакцій, так і їх продуктово-видової, географічної, інституційної та регуляторної структур. Досліджено характер, основні показники, тенденції та проблеми зовнішньоторговельної стратегії Франції в умовах глобальної нестійкості та шляхи її вдосконалення.

Ключові слова: зовнішньоторговельні операції, експорт, імпорт, експортна/імпортна спеціалізація, географічна/товарна структура експорту/імпорту, торговельний баланс.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 9.

Звіргзде Катерина Ігорівна – здобувач, кафедра європейської інтеграції, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: zvirgzde@yahoo.com

УДК 339.54(44)

Звіргзде Е. І. Ключевые тенденции развития внешнеторговой деятельности Франции в глобальной конкурентной среде

Целью статьи является анализ характера и современных тенденций внешнеторговой деятельности Франции. В процессе эволюционного развития экономики Франции в содержании, структуре и направлениях ее внешнеторговой стратегии происходили постоянные модификации и трансформации, обусловленные необходимостью поддержания оптимальных пропорций между материальными, денежными и трудовыми ресурсами, производством и потреблением, товарной массой и покупательной способностью населения, а также поступлениями и платежами в расчетах с другими странами. Статья посвящена комплексному анализу прогрессивных структурных преобразований в экономической системе Франции в последние десятилетия, повлекших фундаментальные сдвиги в ее внешнеторговых операциях как с точки зрения стоимостных масштабов экспортно-импортных сделок, так и их продуктово-видовой, географической, институциональной и регуляторной структур. Исследованы характер, основные показатели, тенденции и проблемы внешнеторговой стратегии Франции в условиях глобальной неустойчивости и пути ее совершенствования.

Ключевые слова: внешнеторговые операции, экспорт, импорт, экспортная/импортная специализация, географическая/товарная структура экспорта/импорта, торговый баланс.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Библ.:** 9.

Звіргзде Катерина Ігорівна – соискатель, кафедра европейской интеграции, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03680, Украина)

E-mail: zvirgzde@yahoo.com

UDC 339.54(44)

Zvirgzde K. I. Key Trends in the Development of Foreign Trade of France in the Global Competitive Environment

The article is aimed at analyzing the nature and contemporary trends of foreign trade activity of France. In the process of evolutionary development of the economy of France in content, structure and directions of its foreign trade strategies occurred permanent modifications and transformations, resulting from the need to maintain optimal proportions between material, financial and human resources, production and consumption, commodity supply and purchasing power, as well as receipts and payments in the settlements with other countries. The article is concerned with an integrated analysis of progressive structural reforms in the economic system of France in the last decade, which led to fundamental changes in its foreign trade operations both in terms of monetary magnitude of export-import transactions and their product-species, geographical, institutional and regulatory structures. The nature, key indicators, trends and issues in the foreign trade strategy of France in the face of global volatility as well as ways for its improvement have been researched.

Keywords: foreign trade operations, export, import, export/import specialization, geographic/commodity structure of exports/imports, trade balance.

Fig.: 2. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 9.

Zvirgzde Kateryna I. – Applicant, Department of European Integration, Kyiv National Economic University named after V. Getman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: zvirgzde@yahoo.com

Характеризуючи сучасну зовнішньоторговельну диспозицію Франції на глобальних ринках товарів і послуг, слід відзначити, що вона визначається не тільки величезними розмірами території держави та чисельністю населення, високим рівнем продуктивності суспільної праці та колосальним внутрішнім платоспроможним попитом, але й надважливою роллю, що її відіграє країна у світовій політиці й економіці, а також у забезпеченні регіональної та глобальної безпеки. Не будемо також забувати, що Франція протягом кількох століть була величезною колоніальною імпері-

єю, яка багаторазово примножила національне багатство та розвинула експортний потенціал за рахунок експлуатації ресурсної бази своїх колоній.

Метою статті є аналіз характеру та сучасних тенденцій зовнішньоторговельної діяльності Франції. Її актуальність полягає в надзвичайно важливій ролі, яку відіграє зовнішньоторговельна діяльність у реалізації Францією механізмів стратегії економічного розвитку в умовах глобальної нестійкості.

Чимало уваги цим нагальним питанням приділено у світовій та вітчизняній літературі. З різних ас-

пектів вищезазначені проблеми вивчали такі автори, як: М. Балест, Г. Вердуго, К. Жадо, Е. Жюслен, Дж. Ітон, С. Кортум, Ф. Крамарс, М. Пебро, Ю. І. Рубінський, Д. Г. Лук'яненко, Н. О. Татаренко, Я. М. Столярчук, О. Г. Білорус, А. М. Поручник, Ю. М. Пахомов, С. С. Троян, О. І. Шаповалова та ін.

Прогресивні структурні трансформації, яких зазнала економічна система Франції в останні десятиліття, спричинили фундаментальні зрушення в її зовнішньоторговельних операціях, як з погляду вартісних масштабів експортно-імпортних трансакцій, так і їх продуктово-видової, географічної, інституційної та регуляторної структури. Їх комплексний аналіз дозволяє зробити низку узагальнюючих висновків. *По-перше*, слід відзначити, що потужна індустріальна база Франції та диверсифіковане національне виробництво з високорозвинутими стратегічно важливими галузями економіки (авіаракетобудуванням, енергетикою, транспортом і зв'язком) стали головною рушійною силою динамічного нарощування масштабів зовнішньоторговельного обігу держави. Як свідчать дані, представлені у *табл. 1*, у період з 1959 р. до 1979 р. він зріс майже у 18 разів (з 50,8 до 884,8 млрд фр.), а з 1980 р. до 2014 р. – у п'ятеро (з 320,8 до 1777,1 млрд дол. США).

По-друге, прикметною ознакою розвитку зовнішньоторговельної діяльності Франції в умовах глобалізації є стрімке зростання темпів нарощування фізичних обсягів торгівлі, які на початку 2015 р. майже вдвічі перевищували динаміку вартісних обсягів експортно-

імпортних операцій і утримі – темпи зростання ВВП країни. Результатом цього стало динамічне підвищення рівня зовнішньоторговельної квоти Франції з 48% у 1980 р. до майже 60% у 2012 р. [9]. Як впливає з даних *рис. 1*, середньорічні значення експортної й імпортної квот Франції у період 2000–2012 рр. становили 27,2% і 29,3% ВВП відповідно, що відповідає середньосвітовому показнику. Разом з тим, за рівнем торговельної відкритості Франція суттєво поступається переважній більшості країн ОЕСР (Австрії, Бельгії, Данії, Канаді, Фінляндії, Німеччині, Швеції, Швейцарії, Новій Зеландії та ін.), хоч і випереджає Японію, США та Австралію. Це свідчить, з одного боку, про наявність достатньо великого внутрішнього платоспроможного попиту держави, а з іншого – про недостатнє використання нею глобалізаційних чинників реалізації національної економічної стратегії, незначне включення вітчизняних суб'єктів господарювання у формування глобальних ланцюгів доданої вартості та доволі вузький експортоорієнтований сектор національної економіки.

По-третє, на різних етапах розвитку економіки Франції упродовж останнього століття її товарообіг характеризувався переважною дефіцитністю, і якщо в останні десятиліття баланс торгівлі товарами і послугами став більш-менш урівноваженим, то в довгостроковому періоді він був більшою мірою дефіцитним, аніж додатним. Дані, представлені в *табл. 1*, свідчать про те, що зростання обсягів загального торговельного обігу Франції у період з 1959 р. до 2014 р. досягалося випереджальною динамікою приросту вартісних обсягів ім-

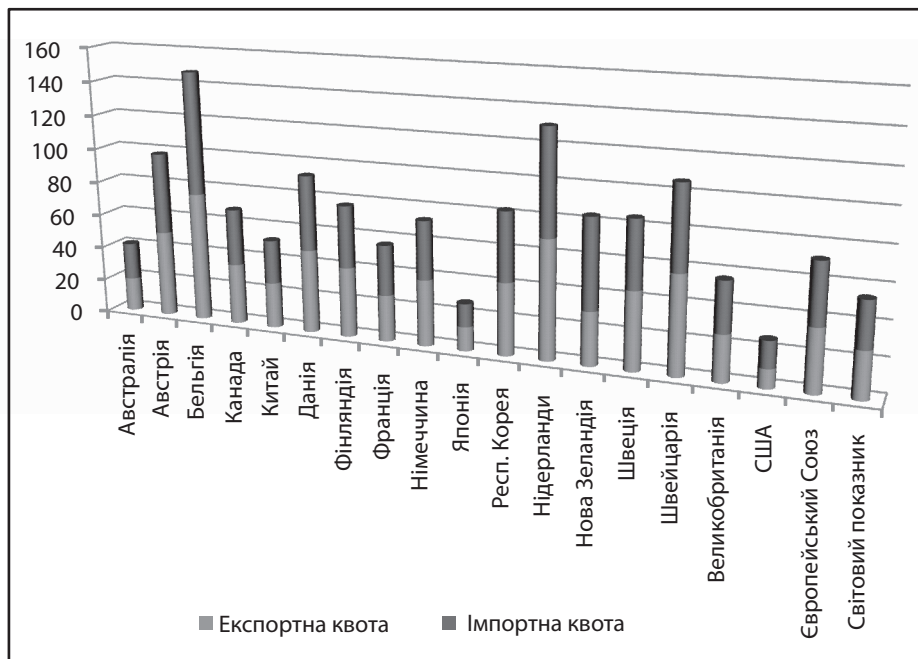
Таблиця 1

Динаміка ключових показників зовнішньої торгівлі Франції протягом 1959–2014 рр.*

Рік	Експорт			Імпорт			Зовнішньоторговельний обіг	Баланс зовнішньої торгівлі
	усього	товари	послуги	усього	товари	послуги		
1959	...	28,0	...	...	22,8	...	50,8	5,2
1965	...	50,3	...	...	47,6	...	97,9	2,7
1970	...	100,4	...	...	106,3	...	206,7	-5,9
1975	...	227,2	...	...	231,7	...	458,9	-4,5
1979	...	426,7	...	...	458,1	...	884,8	-31,4
1980	154,4	110,9	43,5	166,4	134,3	32,1	320,8	-12,0
1985	137,6	102,0	35,6	189,5	148,3	41,2	327,1	-51,9
1990	282,9	216,6	66,3	284,8	234,3	50,5	567,7	-1,9
1995	385,9	301,9	84,0	318,8	262,6	56,2	704,7	67,1
2000	407,9	327,6	80,3	398,8	338,9	59,9	806,7	9,1
2002	390,7	304,9	85,8	372,5	303,8	68,7	763,2	18,2
2004	528,7	413,9	114,8	532,8	434,4	98,4	1061,5	-4,1
2006	605,1	479,0	126,1	643,5	529,9	113,6	1248,6	-38,4
2008	667,6	502,6	165,0	702,0	561,0	141,0	1369,6	-34,4
2010	725,9	523,8	202,1	792,8	611,1	181,7	1518,7	-66,9
2012	417,4	331,7	85,7	397,7	329,2	68,5	815,1	19,7
2014	851,0	582,6	268,4	926,1	677,7	248,4	1777,1	-75,1

Примітка: * – дані за 1959–1975 рр. обчислені у млрд фр. і стосуються торгівлі товарами; за 1980–2014 рр. – у млрд дол. США.

Джерело: підраховано і побудовано автором на основі даних [3, 7, 8].

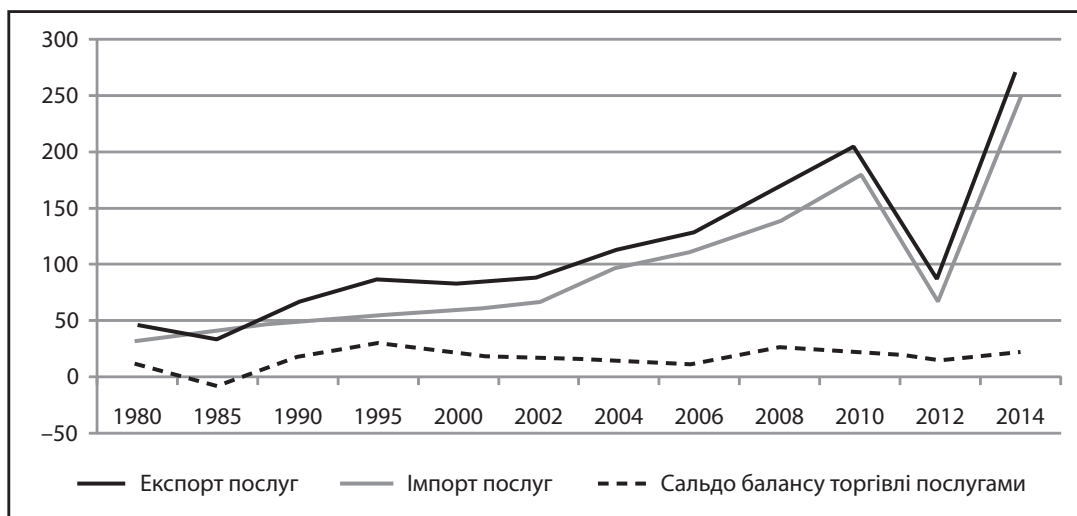
Рис. 1. Середньорічні показники експортної й імпортної квот окремих країн за період 2000–2012 рр., % ВВП

Джерело: підраховано і побудовано автором на основі даних [9].

порту порівняно з експортними поставками. Якщо обсяги експорту упродовж 1980–2014 рр. зросли у п'ятеро (зі 110,9 до 582,6 млрд дол. США), то імпорт – майже вшестеро (з 166,4 до 926,1 млрд відповідно). У результаті – стабільність від'ємного сальдо та хронічна дефіцитність зовнішньої торгівлі Франції, яку вдавалося долати у 1995, 2000, 2002 і 2012 рр. У даному контексті слід відзначити, що хронічна дефіцитність зовнішньої торгівлі Франції обумовлена скороченням її експортних товарних поставок на світові ринки, тоді як сальдо торгівлі послугами дотепер залишається для країни традиційно додатним (рис. 2).

По-четверте, одночасно з нарощуванням вартісних обсягів зовнішньої торгівлі Франції та зростанням їх позитивної динаміки, останні десятиліття означилися

також істотними змінами в її структурних вимірах. Що стосується продуктово-видової структури, то загальна вартість імпорту упродовж останнього десятиліття стабільно перевищує 50% обсягу виробництва продукції таких найважливіших галузей і секторів французької економіки, як основна хімія, виробництво електротехнічного й електронного обладнання. Водночас близько 60% сукупного обсягу імпортованих поставок у Францію становлять нині інвестиційні товари; частка продовольства (чаю, кави, какао, продуктів тропічного сільського господарства) становила 10,2%, 10,0% і 9,1% загального імпорту відповідно у 1980 р., 2000 р. і 2014 р.; а однією з головних причин хронічного дефіциту торговельного балансу є колосальний імпорт енергопродуктів (палива і мінеральних продуктів). Тільки у період з 1980 р. до 2014 р.

Рис. 2. Динаміка вартісних обсягів експорту й імпорту послуг Франції протягом 1980–2014 рр.

Джерело: підраховано і побудовано автором на основі даних [3, 7, 8, 9].

його вартісні обсяги зросли з 36,4 до 62,4 млрд дол. США, і хоча його відносна частка у загальних імпорتنних поставках скоротилась з 27,1 % до 9,2 %, однак все ще залишається надміру високим.

Що стосується товарної структури експорту, то в останні десятиліття він характеризується значним зростанням частки продукції обробної промисловості – з 72,8 % у 1980 р. до 81,8 % у 2014 р. [6]. При цьому основну частку промислового експорту становлять машини й устаткування, питома вага яких у загальних продажах підвищилась з 36,7 % у 2000 р. до 44,7 % у 2014 р. Далі йдуть продовольство і напої (67,6 млрд дол. США, або 11,6% загального експорту у 2014 р.); руди і метали (14,6 млрд, 2,5%); паливо і мінеральні масла (12,7 млрд, 2,2%); сільськогосподарська сировина (11,1 млрд, 1,9% відповідно) (табл. 2).

Динамічне зростання частки машин й устаткування в загальних експортних поставках Франції на світові ринки значною мірою забезпечується стрімким розширенням експорту продукції транспортного машинобудування (автомобілів, літаків, вертольотів, локомотивів) і широкого асортиментом таких високотехнологічних товарів, як: продукція військово-промислового комплексу, електронної, електротехнічної та авіакосмічної промисловості, обладнання для АЕС, а також товари інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Так, загальний обсяг експорту продукції автомобілебудування Франції тільки у період з 1999 р. до 2014 р. зріс більше, ніж у півтора рази і становив на кінець періоду 67,8 млрд дол. США. При цьому левову частку в експортних поставках (понад 60 %) становлять легкові автомобілі, тоді як запчастини і комплектувальні до них не перевищують 30 %.

Щодо французького експорту авіакосмічної техніки, частин і компонентів до неї, то у 2012 р. він перевищив 28 млрд дол. США, тоді як у 2003 р. становив 19 млрд, а у 1999 р. – 15 млрд. Про високий глобальний попит на дану продукцію виробництва Франції свідчить той факт, що у 2014 р. компанією «AirbusIndustrie» на світові ринки було поставлено 629 одиниць цивільних літаків (у 2002 р. – 166, а у 2003 р. – 185), а також отримано 1456 нових замовлень на їх виробництво [1]. За об-

сягами виробництва літальних апаратів дана компанія є нині світовим лідером і випереджає свого основного конкурента – американську компанію «Boing». У 2012 р. французькі виробники реалізували також на світовому ринку вісім космічних супутників загальною вартістю понад 700 млн дол. США; а експорт продукції суднобудування досягнув рекордної відмітки у 7 млрд дол. США, втричі перевершивши відповідний показник 1999 р. Ще близько 10 млрд дол. США обсягів французького експорту транспортних засобів становить продаж різних двигунів і моторів.

Провідні позиції у французькому експорті високотехнологічних товарів посідають також постачання озброєнь і військової техніки, на частку яких упродовж останніх тридцяти років припадає в середньому від 8 % до 12 % сукупних обсягів експортних поставок Франції на світові ринки. Про високий рівень міжнародної конкурентоспроможності продукції ВПК Франції свідчить, зокрема, її частка у світових експортних поставках зброї, яка протягом 1997–2014 рр. стабільно становила понад 10 %. Зокрема, у 2014 р. на зовнішніх ринках було реалізовано близько 35 % французького військового суднобудування, 32 % армійського озброєння і 29 % військової авіаційної техніки. Запорукою досягнутих на сьогодні масштабів та диспозиції Франції на глобальному ринку військової техніки та озброєнь є насамперед її тісна науково-виробнича кооперація з військово-промисловими комплексами Німеччини, Великобританії та Італії, котрі об'єднані нині в Організацію зі співробітництва в галузі озброєнь, створену з метою більш успішної конкуренції з американськими експортерами військової техніки.

Уже упродовж багатьох десятиліть Францію утримує усталений статус одного з найбільших світових постачальників продукції агропромислової групи (спиртних напоїв, зерна, молочних продуктів, цукру та інших харчових товарів). Достатньо сказати, що у 2014 р. держава експортувала продовольства на загальну суму понад 40 млрд дол. (у 2012 р. – 43 млрд дол.), що є другим у світі показником після США і становить понад 10 % національного експорту. У структурі постачань продо-

Таблиця 2

Товарна структура зовнішньої торгівлі Франції протягом 1980–2014 рр., млрд дол. США / % до загального підсумку

Товарна група	Експорт			Імпорт		
	1980	2000	2014	1980	2000	2014
Продукція обробної промисловості, у тому числі:						
– машини й устаткування	80,9 / 72,8	250,6 / 76,5	476,6 / 81,8	72,8 / 54,2	244,7 / 72,2	518,4 / 76,5
Продовольство і напої	18,3 / 16,6	52,4 / 16,0	67,6 / 11,6	13,7 / 10,2	33,9 / 10,0	61,7 / 9,1
Сільськогосподарська сировина	2,3 / 2,1	7,2 / 2,2	11,1 / 1,9	4,9 / 3,7	9,5 / 2,8	14,2 / 2,1
Паливо і мінеральні масла	4,7 / 4,2	6,9 / 2,1	12,7 / 2,2	36,4 / 27,1	37,9 / 11,2	62,4 / 9,2
Руди і метали	4,7 / 4,3	10,5 / 3,2	14,6 / 2,5	6,5 / 4,8	12,9 / 3,8	21,0 / 3,1
Усього	110,9/100,0	327,6/100,0	582,6/100,0	134,3/100,0	338,9/100,0	677,7/100,0

Джерело: підраховано і побудовано автором на основі даних [3, 8, 9].

вольства приблизно 30% припадає на продовольчу сировину й 70% – на перероблене продовольство. Позитивний торговельний баланс за цією статтею перевищує 7 млрд дол. США. Основні експортні позиції – алкогольні й безалкогольні напої – 13 млрд дол. США у 2014 р. (10 млрд у 2003 р.); м'ясо-молочні продукти – 10 млрд; зернові – 7 млрд, овочі і фрукти – 4,5 млрд відповідно.

Подібна товарна структура експортних операцій Франції є підтвердженням не стільки високодиверсифікованої структури її національної економіки, скільки доволі слабкої спеціалізації держави у глобальній моделі міжнародного поділу праці. Так, особливо разучим за показником *експортної спеціалізації* є нинішнє відставання Франції від своїх найближчих конкурентів за інтеграційним блоком ЄС – Німеччини та Великобританії – як за вартісними обсягами експортних поставок, так і їх структурою. Про це свідчить насамперед той факт, що у французькому експорті частка продовольства і промислової сировини є значно вищою порівняно з німецьким і британським експортом, тоді як частка готових виробів (насамперед промислового обладнання і продукції машинобудування) – нижчою.

Уже тривалий час Франція значно поступається визнаним лідерам світового науково-технічного прогресу – США, Японії, Великобританії та Німеччині – і щодо пропозиції світовим споживачам продукції високотехнологічного виробництва, що репрезентують галузі нових технологічних укладів. Що стосується *товарів високих технологій*, то вартісні обсяги французького експорту продукції ІКТ становили у 2007 р. 26,1 млрд дол. США, у 2008 р. – 25,2 млрд, у 2009 р. – 19,6 млрд, у 2010 р. – 22,4 млрд, у 2011 р. – 24,7 млрд, а у 2012 р. – 22,6 млрд [3], тоді як відповідний показник для Сполучених Штатів становив на кінець періоду 272,3 млрд дол. [5]. Загальні ж обсяги наукомісткого експорту Франції, що включає, крім машин і обладнання, продукцію високотехнологічних хімічних виробництв, у 2012 р. становили близько 120 млрд дол. США, або 23% сукупного експорту країни (тоді як у США – майже 0,4 трлн, 23,5% відповідно) [5]. Разом з тим, хоча французькі товари за своїми споживчими характеристиками відзначаються доволі високою якістю та інноваційністю, однак не всі вони здатні витримати гостру конкурентну боротьбу з аналогічною іноземною продукцією навіть на внутрішньому ринку, не кажучи вже про міжнародні ринки. Саме цим пояснюється той факт, що понад третини товарів, що продаються нині на ринку Франції, є імпортними.

Системний аналіз процесів диверсифікації зовнішньоторговельної діяльності Франції у глобальному конкурентному середовищі неможливий без розгляду її *географічної структури*. Так, активна участь цієї держави у процесах західноєвропейської інтеграції виявляється насамперед у дедалі більшому переплетенні її економічних зв'язків з її партнерами за інтеграційним угрупованням. Ще в середині 1980-х років на країни Євросоюзу (ЄС-12) припадало понад 55% зовнішньої торгівлі Франції (у тому числі 55,1% експорту та 55,3% імпорту) [7]; а нині розширений ЄС поглинає 65,4% французького експорту й забезпечує майже 70% імпорту країни (що

повною мірою компенсувало зменшення частки її торгівлі з колишніми колоніями – країнами «зони франка») (табл. 3). Головним торговельним партнером Франції є Німеччина (20% зовнішньоторговельного обігу у 2014 р.), далі йдуть Італія (10,1%), Бельгія (9,2%), Люксембург (7,2% відповідно).

Зростаючі обсяги комерційного обміну Франції з державами – членами ЄС зумовлені, перш за все, розширенням внутрішньорегіонального платоспроможного попиту, який сформований за рахунок місткого спільного європейського ринку товарів і послуг. У даному контексті повною мірою можна погодитися з думкою французького економіста М. Балеста, який стверджує, що «сучасна торгівля Франції з країнами ЄС – це торгівля з партнерами, що мають високий рівень платоспроможного попиту, а відтак – її розвиток не потребує масштабних і довгострокових кредитних ресурсів та не зазнає гальмуючого впливу економічних і політичних ризиків» [2].

І, нарешті, що стосується *суб'єктів* експортно-імпорتنних операцій Франції, то перехід її економіки з другої половини 1970-х років до постіндустріальної господарської системи, з одного боку, динамізував процеси їх диверсифікації, а з іншого – спричинив глибокі якісні зміни у суб'єктній структурі торговельної інтернаціоналізації її економіки та механізмах реалізації національної стратегії економічного розвитку. Ключовими її «провайдерами» є нині французькі ТНК, комерційна діяльність яких охоплює практично усі сегменти глобального ринку в їх продуктово-видовому та географічному вимірах. Вони контролюють до половини промислового виробництва Франції та понад 60% її експортно-імпорتنних потоків, що є свідченням високого рівня концентрації зовнішньоторговельних потоків на обмеженій кількості потужних компаній. Достатньо сказати, що на 3% експортерів Франції припадає 55% торговельних потоків країни, тоді як на 70% – тільки 20% експортних продажів [4]. Перша десятка провідних промислових груп Франції здійснює нині близько 19% усього французького експорту, а 300 великих компаній – 54% відповідно. Лідерами в експортній діяльності є автомобільні концерни «Renault» і «Peugeot», авіакосмічні групи «AirbusIndustrie», «Aerospasial», «Snecma», постачальник електроенергії «ElectricitedeFrance».

Своєю чергою, з-поміж головних імпортерів Франції переважають нині енергетичні компанії – лівіафани глобального енергетичного ринку, зокрема, «TotalFinaElf», «GascdeFrance», «Shell», «PhillipsFrance». А загалом зарубіжні торговельні операції здійснюють нині близько 70% французьких фірм із зайнятістю понад 250 працівників, тоді як для компаній малого і середнього бізнесу (із зайнятістю від 10 до 249 працівників) цей показник становить лише 20%, а для мікропідприємств – 2% відповідно [4].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведене, можна виокремити такі *ключові риси сучасної зовнішньоторговельної діяльності Франції*, як:

Динаміка географічної структури зовнішньої торгівлі Франції протягом 1995–2014 рр., млрд дол. США / % до загального підсумку

Країна / регіон	Експорт				Імпорт			
	1995	2000	2006	2014	1995	2000	2006	2014
Розвинені країни, у тому числі:	290,9 / 75,4	314,1 / 77,0	460,5 / 76,1	642,5 / 75,5	251,2 / 78,8	319,4 / 80,1	514,2 / 79,9	731,6 / 79,0
Європейський Союз	240,0 / 62,2	250,5 / 61,4	367,3 / 60,7	556,6 / 65,4	199,9 / 62,7	257,6 / 64,6	418,9 / 65,1	639,0 / 69,0
США	22,4 / 5,8	35,4 / 8,7	52,0 / 8,6	57,9 / 6,8	23,9 / 7,5	29,5 / 7,4	47,6 / 7,4	50,0 / 5,4
Японія	7,3 / 1,9	432,4 / 1,6	9,1 / 1,5	13,6 / 1,6	10,8 / 3,4	9,2 / 2,3	12,9 / 2,0	17,6 / 1,9
Країни, що розвиваються, та країни з новостворюваними ринками, у тому числі:	87,2 / 22,6	89,3 / 21,9	137,9 / 22,8	198,3 / 23,3	56,1 / 17,6	76,9 / 19,3	125,5 / 19,5	187,9 / 20,3
Країни Африки	21,6 / 5,6	21,2 / 5,2	32,1 / 5,3	44,3 / 5,2	12,4 / 3,9	14,4 / 3,6	27,0 / 4,2	37,9 / 4,1
Країни Азії	27,4 / 7,1	22,4 / 5,5	34,5 / 5,7	45,9 / 5,4	20,7 / 6,5	25,5 / 6,4	37,9 / 5,9	58,3 / 6,3
Китай	8,5 / 2,2	6,5 / 1,6	12,7 / 2,1	17,0 / 2,0	6,7 / 2,1	9,6 / 2,4	15,4 / 2,4	26,9 / 2,9
Країни Європи	13,1 / 3,4	21,6 / 5,3	32,1 / 5,3	55,3 / 6,5	10,5 / 3,3	17,1 / 4,3	30,2 / 4,7	52,8 / 5,7
Країни Близького Сходу	11,2 / 2,9	11,8 / 2,9	20,0 / 3,3	31,5 / 3,7	7,0 / 2,2	11,2 / 2,8	15,4 / 2,4	19,4 / 2,1
Країни Латинської Америки	13,9 / 3,6	12,2 / 3,0	19,4 / 3,2	21,3 / 2,5	6,4 / 2,0	8,8 / 2,2	14,8 / 2,3	19,4 / 2,1
Усього	385,9 / 100,0	407,9 / 100,0	605,1 / 100,0	851,0 / 100,0	318,8 / 100,0	398,8 / 100,0	643,5 / 100,0	926,1 / 100,0

Джерело: підраховано і побудовано автором на основі даних [3, 7, 8, 9].

- ✦ асиметричність експортно-імпортних операцій з їх надмірною концентрацією на невеликій кількості країн – торговельних партнерів (в основному з числа держав – членів ЄС) та переважанням зовнішньоторговельних потоків на обмеженій кількості потужних компаній-монополістів;
- ✦ хронічний характер дефіциту торговельного балансу Франції насамперед за групою високотехнологічних промислових товарів та у торгівлі з країнами – лідерами світового господарства (передусім із США і Японією);
- ✦ доволі слабка експортна спеціалізація держави у глобальній моделі міжнародного поділу праці та вкрай низький рівень товарної диверсифікації експортних поставок французьких суб'єктів господарювання на світові ринки в довгостроковій перспективі;
- ✦ суттєве конкурентне відставання Франції від своїх найближчих конкурентів за інтеграційним блоком ЄС та інших країн світової тріади за показниками експортної спеціалізації та пропозиції світовим споживачам продукції високотехнологічного виробництва, що репрезентують галузі нових технологічних укладів;
- ✦ надмірно висока зовнішньоторговельна залежність від імпортних поставок паливно-енергетичних ресурсів і сировини. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Airbus exceeds targets in 2014 and prepares for the future [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.airbus.com/newsevents/news-events-single/detail/airbus-exceeds-targets-in-2014-and-prepares-for-the-future/>
2. Baleste, M. L'Economie Francaise / Marcel Baleste. – Paris, 1996. – 126 p.
3. Country Statistical Profiles: France 2015 // Key Tables from OECD [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-france_20752288-table-frajsessionid=5fd3r9bpm0p6i.x-oecd-live-02
4. Egert, B. Export and Property Prices in France: Are They Connected? / B. Egert, R. Kierzenkowski // The World Economy. – March, 2014. – Volume 37, Issue 3. – P. 387–409.
5. Export and American Information and Communications Technology Companies and Workers // Technology Ceo Council, March 2014. – 29 p. – P. 2.
6. France Economic Outlook, 27 October, 2015 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.focus-economics.com/countries/france>
7. Pebereau, M. La Politique Economique De France. Les relation economiques financieres et monetaires internationales / M. Pebereau. – Armand Colin, 1990. – P. 120.
8. UnctadStat // General Profile: France [Electronic resource]. – Mode of access : <http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/251/en251GeneralProfile.html>
9. World Development Indicators [Electronic resource]. – Mode of access : <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>

Науковий керівник – Столярчук Я. М., доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

REFERENCES

- "Airbus exceeds targets in 2014 and prepares for the future". <http://www.airbus.com/newsevents/news-events-single/detail/airbus-exceeds-targets-in-2014-and-prepares-for-the-future/>
- Baleste, M. *L'Economie Francaise*. Paris, 1996: 126.
- "Country Statistical Profiles: France 2015". *Key Tables from OECD*, 2015.
- Egert, B., and Kierzenkowski, R. "Export and Property Prices in France: Are They Connected?". *Economics Department Working Papers*, no. 759, ECO/WKP (2010) 15.

- "Export and American Information and Communications Technology Companies and Workers". *Technology Ceo Council*. March 2015.
- "France Economic Outlook, 27 October 2015". <http://www.focus-economics.com/countries/france>
- Peberneau, M. *La Politique Economique De France. Les relations economiques financieres et monetaires internationales*, 1990.
- "UnctadStat. – General Profile: France". <http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/251/en251GeneralProfile.html>
- "World Development Indicators". <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>

УДК 339.9

ДОСВІД ПОБУДОВИ СТРАТЕГІЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НІМЕЧЧИНИ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

© 2016 КУДРЯВЕЦЬ Є. В.

УДК 339.9

Кудрявец Є. В. Досвід побудови стратегій економічного розвитку Німеччини: уроки для України

Мета статті – проаналізувати досвід побудови стратегій економічного розвитку країн ЄС на прикладі Федеративної Республіки Німеччина та виокремити можливості перенесення такого досвіду в українську практику. Обґрунтовано необхідність формування ефективних стратегій економічного розвитку. Проаналізовано останні наукові дослідження та публікації в аспекті стратегій розвитку держав. Пріоритетним напрямком дослідження для рекомендацій стосовно України визначено Європейський Союз. Проаналізовано сучасні стратегії розвитку Федеративної Республіки Німеччина. Надано детальну характеристику сучасним стратегіям інноваційного розвитку Німеччини, яка на сьогодні має три основні стратегії, якими керується при реалізації державної політики. Усі три стратегії взаємопов'язані та мають спільну мету – постійне зростання економіки та формування суспільства з високою якістю життя.

Ключові слова: стратегії, економічний розвиток, інновації, європейський досвід, інноваційний розвиток, сталий розвиток, системність.

Табл.: 1. **Бібл.:** 8.

Кудрявец Евгений Владимирович – магістрант, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)
E-mail: evk@mail.ua

УДК 339.9

Кудрявец Е. В. Опыт построения стратегий экономического развития Германии: уроки для Украины

Цель статьи – проанализировать опыт построения стратегий экономического развития стран ЕС на примере Федеративной Республики Германия и выделить возможности переноса такого опыта в украинскую практику. Обоснована необходимость формирования эффективных стратегий экономического развития. Проанализированы последние научные исследования и публикации в аспекте стратегий развития государств. Приоритетным направлением исследования для рекомендаций Украине определён Европейский Союз. Проанализированы современные стратегии развития Федеративной Республики Германия. Представлена подробная характеристика современных стратегий инновационного развития Германии, имеющей три основные стратегии, которыми руководствуется при реализации государственной политики. Все три стратегии взаимосвязаны и имеют общую цель – постоянный рост экономики и формирование общества с высоким качеством жизни.

Ключевые слова: стратегии, экономическое развитие, инновации, европейский опыт, инновационное развитие, устойчивое развитие, системность.

Табл.: 1. **Библ.:** 8.

Кудрявец Евгений Владимирович – магістрант, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)
E-mail: evk@mail.ua

UDC 339.9

Kudriavets Ye. V. The Experience in Building Strategies of Economic Development in Germany: Lessons for Ukraine

The article is aimed at analyzing the experience of building strategies of economic development in the EU Member States on the example of the Federal Republic of Germany, highlighting the possibilities of transferring such experience into the Ukrainian practice. The necessity of formating effective strategies for economic development has been substantiated. The recent researches and publications in the aspect of development strategies of States have been analyzed. As priority research direction in terms of recommendations for Ukraine has been defined the European Union. The contemporary development strategies of the Federal Republic of Germany have been analyzed. Detailed characteristics of the contemporary strategies of innovative development of Germany have been provided, there are three key strategies serving as guidelines in the implementation of State policy. All three strategies are interrelated and have a common goal, which is a steady growth in the economy and society targeted at a high quality of life.

Keywords: strategies, economic development, innovations, European experience, innovative development, sustainable development, consistency.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 8.

Kudriavets Yevhen V. – Graduate Student, Kyiv National University name after T. Shevchenko (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)
E-mail: evk@mail.ua

Необхідність забезпечувати економічне зростання в умовах динамічної зміни кон'юнктурних характеристик спонукає до формування нової якості стратегій економічного розвитку. Держави формують стратегії, виходячи з поточного стану економіки,

потенціальних можливостей розвитку, інтеграційних залежностей та глобальних викликів.

Українська економіка перебуває в процесі трансформаційних змін і також потребує системного підходу до побудови стратегії. Особливого значення це набуває